

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

УДК 811.111

DOI: 10.32342/2523-4463-2022-1-23-11

О.О. ДОЦЕНКО

*аспірантка кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ СЛОВОВІРНИХ РЯДІВ СЛІВ ІЗ СУФІКСОМ *-MENT*

Мета статті полягає у дослідженні трьох лексико-семантичних полів словотвірних рядів слів із суфіксом *-ment*. Досягненню мети сприятимуть такі завдання як аналіз мотиваційних відношень у словах, побудова лексико-семантичних полів, дослідження R-структури слів та побудова словотвірних рядів у кожному полі. Зазначені завдання реалізовано за допомогою компонентного аналізу значень слів, зіставного методу та реляторної мови аплікативної породжувальної моделі. Кожне поле складається з лексико-семантичних груп. Лексико-семантичне поле на позначення дії покращення включає сім лексико-семантичних груп, лексико-семантичне поле почуттів – з двох лексико-семантичних груп, до лексико-семантичного поля позбавлення волі належить також дві лексико-семантичні групи. Проаналізовано парадигматичні зв'язки у лексико-семантичних групах, що дало змогу продемонструвати міжпольові зв'язки лексико-семантичних полів. Підтвердженням цих зв'язків слугують синонімічні ряди слів та антонімічні пари, що входять до складу кожної лексико-семантичної групи, а також гіпероніми, які виокремлено у лексико-семантичних полях. Лексико-семантичні поля складаються з іменників, тому що, як загальновідомо, суфікс *-ment* утворює ім'я дії. Розглянуто поняття *словотвірного ряду*, яке є маловивченою комплексною одиницею словотвору, наведено визначення цього терміну. У статті представлено словотвірні ряди у кожному лексико-семантичному полі. Чим більше лексико-семантичних груп входить до складу лексико-семантичного поля, тим більше R-структур міститься у словотвірному ряді лексико-семантичного поля. Крім того, це ще раз слугує підтвердженням багатозначності та варіативності англійських слів із суфіксом *-ment*. Дійшли висновку про те, що слова із суфіксом *-ment* можуть походити не тільки від дієслів, але й від іменників і у поодиноких випадках – від прикметників. Результати дослідження демонструють наявність міжпольового зв'язку між трьома лексико-семантичними полями завдяки багатозначності слів із суфіксом *-ment*. Продемонстровано R=ряди слів штучної мови та L=ряди слів природної мови.

Ключові слова: словотвірний ряд, аплікативна породжувальна модель, R=ряд, L=ряд, лексико-семантичне поле, синонімічний ряд, антонімічна пара.

Дослідження семантичних особливостей англійської мови завжди було одним із головних завдань мовознавців, тому лінгвісти постійно зосереджують увагу на функціонуванні мовних одиниць з точки зору їх семантики. Вирішенню цього завдання сприяє вивчення лексико-семантичних полів (ЛСП – тут і далі) у мові, зокрема ЛСП словотвірних рядів слів із суфіксом *-ment*, в чому і полягає актуальність роботи. Сучасний етап розвитку мовознавства характеризується недостатньою увагою вчених до словотвірних рядів, адже лише Є.А. Карпіловська [Карпіловська, 1990], Н.Ф. Клименко [Клименко, 1973] та Ю.О. Шепель [Itgtkm, 2011] досліджують словотвірні ряди в російській та українських мовах. Новизна роботи полягає у вивченні словотвірних рядів в англійській мові, а саме словотвірних рядів слів із суфіксом *-ment*. Предметом розвідки слугують лексико-семантичні поля словотвірних рядів слів із суфіксом *-ment*, а об'єктом дослідження постають словотвірні ряди слів із суфіксом *-ment*. Матеріал дослідження нараховує 91 англійське слово із суфіксом *-ment*.

Мовознавці Й. Трір [Trier, 1931] та В. Порциг [Porzig, 1934] були одними із перших дослідників семантичних полів і вбачали їхній тісний зв'язок з лексичними одиницями, з яких і складалося семантичне поле. Їхні напрацювання продовжили Г.А. Уфімцева, Г.С. Щур [Щур, 1974], Ю.М. Караулов [Караулов, 1976], О.В. Бондарко [Бондарко, 2001] та інші. На думку Г.С. Щур, «семантичне поле – це засіб існування та групування лінгвістичних елементів із загальними інваріантними властивостями [Щур, 1974, с. 14]. Ю.Н. Караулов розглядає поле як «засіб відображення дійсності» [Караулов, 1976, с. 56]. Обґрунтування поняття функціонально-семантичного поля відображено у працях А.В. Бондарко, який вважав таке поле головною складовою одиницею функціональної граматики [Бондарко, 2001, с. 35].

Термін ЛСП у словнику трактується як «сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну й функціональну подібність позначуваних явищ» [Ковалів, 2007, с. 376–377].

Однією з ознак ЛСП виступає міжпольовий взаємозв'язок, тобто ЛСП пов'язані між собою. Цей взаємозв'язок демонструють багатозначні слова, яких в англійській мові дуже багато. Так, наприклад, слово *fulfillment* зі значенням “the fact of doing something that is necessary or something that someone has wanted or promised to do” [Walter, 2003] належить до ЛСП покращення ЛСГ досягнення, а у значенні “a feeling of satisfaction” – до ЛСП почуттів. Такий взаємозв'язок ЛСП дозволяє поєднати всі поля в єдину лексико-семантичну систему мови.

До складу кожного ЛСП входять лексико-семантичні групи (ЛСГ), які, в свою чергу, складаються з синонімічних рядів, антонімічних пар та гіперонімів і гіпонімів. Наприклад, ЛСП покарання складається з двох ЛСГ – позбавлення волі та ув'язнення. У ЛСГ ув'язнення спостерігається синонімічний ряд *remandment, imprisonment, confinement, internment, impoundment, immurement*, в якому є гіперонім *imprisonment*, а також антонімічні пари *enslavement – enfranchisement, confinement – affranchisement*.

Г.С. Зенков розуміє лексико-семантичну групу (ЛСГ) як “об'єднання слів, значення яких пов'язане з одним і тим же фрагментом дійсності”. На його думку, слова, що входять до однієї ЛСГ, знаходяться в різних відносинах між собою: ієрархічних, супідрядності і протиставлення [Цит. за: Кочерган, 1996, с. 5-6].

У статті будемо спиратися на визначення ЛСГ, яке запропонував Ф.П. Філін: “Лексико-семантичні групи слів – це об'єднання двох, кількох або багатьох слів за їх лексичним значенням...” [Філін, 1982, с. 318]. Крім того, вчений стверджував, що синонімічні і антонімічні відношення – два найбільш важливих, конструктивно значущих види семантичних зв'язків слів у структурі ЛСГ.

Традиційно ЛСГ включає слова однієї частини мови, які об'єднані загальною дескриптивною ознакою і протиставляються одна одній за іншою розпізнавальною ознакою.

Як стверджує Л.П. Столярова, до складу ЛСГ входять «гіперо-гіпонімічні групи, в яких одне слово (гіперонім) позначає родові поняття, а інші слова (гіпоніми) називають видові поняття» [Столярова, 2003, с. 133].

Одним із ключових понять розвідки постає термін *словотвірний ряд*, який розуміємо як «кінцеві множини слів, що об'єднані тотожним афіксом останнього дериваційного кроку» [Шепель, 2011, с. 133].

Наведемо приклад словотвірного R= та L=ряду англійських слів із суфіксом *-ment*:

R=ряд	L=ряд
$R_1 R_0$	<i>abatement, achievement, development, preferment</i>
$R_1 R_0$ (\bar{R}_1, \bar{R}_0)	<i>enlargement, betterment, enrichment</i>
$R_2 R_1 R_0$	<i>embossment, bedizenment, befoulment</i>
$R_2 R_1 R_0$ ($\bar{R}_2, \bar{R}_1, \bar{R}_0$)	<i>disfigurement, bemirement</i>
$R_2 R_1 R_0$ ($\bar{R}_2, \bar{R}_1, \bar{R}_0$)	<i>overachievement, nonfulfillment, overcommitment</i>

У кожному слові наявний афікс *-ment* на останньому дериваційному кроці. Структура словотвірних рядів досліджується за допомогою реляторної мови аплікативної породжувальної моделі П.А. Соболевої та С.К. Шаумяна [Шаумян, Соболев, 1968]. Під R-рядом розуміємо набір R-слів з однаковим афіксом на останньому дериваційному кроці, а L-ряд – набір слів природної мови, що об'єднані спільним словотворчим засобом – суфіксом *-ment*. Кожен новий словотворчий акт вважаємо дериваційним кроком, наприклад, слово $R_2R_1R_1O$ відповідає слову *embossment* ($boss_v \rightarrow emboss_v \rightarrow embossment_n$), де *boss* – це R_1O , тобто нульовий крок деривації, *emboss* – це R_1 (перший крок), *embossment* – R_2 (другий крок).

У дослідженні слова розглядаються з позиції синхронії, діахронічний аспект не вивчається. Для побудови словотвірних рядів, слова членуються з огляду на мотиваційні відносини у кожному слові, а не з точки зору їх етимології. Наприклад, слово *defacement* може членуватись *de-face-ment*, але значення основи *face* не відображено у похідних *deface* та *defacement*, тому R-слово *defacement* має структуру R_2R_1O і вмотивоване дієсловом *deface*.

Компонентний аналіз використано для дослідження та співставлення значень слів у тлумачних словниках Cambridge [Walter, 2003], Collins [Hanks, 2009], Webster [Perrault, 2008]. Тезауруси зазначених словників слугували основою для виокремлення як синонімів, так і антонімів. Зіставний метод виявився доцільним для аналізу словотвірних рядів з суфіксом *-ment* у межах ЛСП. Для дослідження структури слів та побудови словотвірних рядів застосовано реляторну мову аплікативної породжувальної моделі.

ЛСП дії покращення (Таблиця 1) складається з 58 слів, структура яких представлена R-словами $R_2R_1O, R_2R_3O \vee R_2R_1O, R_2R_1R_1O, R_2R_1O \vee R_2R_1R_1O, R_2R_3O \vee R_2R_1R_1O, R_2R_1O \vee R_2R_1O, R_2R_1O, R_2R_1R_1O \vee R_2R_2R_1O, R_2R_1R_3O, R_2R_1R_2O \vee R_2R_1R_1R_3O, R_2R_1R_2O, R_2R_1R_2O \vee R_2R_2R_1R_1O \vee R_2R_1R_1R_1O, R_2R_2R_1R_2O \vee (R_2R_1R_1R_2O)$.

Таблиця 1

Словотвірний ряд лексико-семантичного поля дії покращення

R=ряд	L=ряд
R_2R_1O	<i>additament, abatement, abridgement, embellishment, adornment, defilement, evolvment, development, preferment, enhancement, debasement, devolvment, impediment, attainment, acquirement, achievement, obtainment, procurement, furnishment, disappointment, cloyment, nourishment, famishment, conferment, abasement, impeachment</i>
R_2R_2O	<i>impoverishment</i>
R_2R_2O (R_2R_1O)	<i>advancement, appetizement</i>
R_2R_3O (R_2R_1O)	<i>enlargement, betterment, enrichment, maturement, devourment, enablement, ennoblement</i>
R_2R_2O ($R_2R_1R_1O$)	<i>disfigurement, upliftment, bemirement, empowerment</i>
R_2R_3O ($R_2R_1R_1O$)	<i>refinement</i>
$R_2R_1R_1O$	<i>embossment, bedizenment, befoulment, accomplishment, fulfillment, engorgement, entrustment, enthronement, dethronement, diminishment</i>
$R_2R_1R_3O$	<i>aggrandizement</i>
$R_2R_1R_1O$ ($R_2R_1R_1O$)	<i>overachievement, nonfulfillment, undernourishment, overcommitment</i>
$R_2R_1R_2O$ ($R_2R_1R_1R_1O$) ($R_2R_1R_1R_1O$)	<i>overrefinement</i>
$R_2R_1R_1R_2O$	<i>self-aggrandizement</i>
$R_2R_1R_1R_2O$ ($R_2R_1R_1R_3O$)	<i>enlightenment</i>
$R_2R_1R_1R_2O$ ($R_2R_1R_1R_2O$)	<i>disenfranchisement</i>

ЛСП дії покращення складається з семи ЛСГ: ЛСГ-1 на позначення дії додавання, ЛСГ-2 – прикрашання, ЛСГ-3 – очищення, ЛСГ-4 – розвитку, ЛСГ-5 – досягнення, ЛСГ-6 – наділення владою, ЛСГ-7 – харчування.

ЛСГ дії додавання представлена словами-синонімами *additament* “the act, process, or result of adding” [Hanks, 2009], *supplement* має значення іменника “an addition designed to complete, make up for a deficiency, etc” [Hanks, 2009] та дієслова “to provide a supplement to, esp in order to remedy a deficiency” [Hanks, 2009], *enlargement* “the act of enlarging or the condition of being enlarged” [Hanks, 2009]. Виокремлено антонімічні пари *additament* – *detriment* “harm or damage” [Hanks, 2009], *supplement* – *abatement* “a reduction in the amount or degree of something” [Hanks, 2009], *enlargement* – *abridgement* “the act of abridging or state of being abridged” [Hanks, 2009].

ЛСГ дії прикрашання складається зі слів *embellishment* “the process of making another thing more beautiful” [Walter, 2003], *embossment* “the act of decorating or covering with designs, patterns, etc. raised above the surface” [Walter, 2003], *adornment* “an adorning or being adorned; a decoration or ornament” [Hanks, 2009], *bedizenment* “the process of dressing or decorating gaudily or tastelessly” [Hanks, 2009]. Антонімічні пари *embellishment* – *defacement* “the act of damaging or spoiling the appearance of smth. by writing or drawing on it” [Walter, 2003], *bedizenment* – *disfigurement* “smth. that spoils a person’s appearance” [Hanks, 2009].

ЛСГ очищення складається зі слів *refinement* “the process of making a substance pure” [Hanks, 2009], *overrefinement* “excessive or unnecessary refinement” [Walter, 2003]. Антонімічна пара *refinement* – *defilement* “the act of making foul or dirty; polluting” [Walter, 2003], *overrefinement* – *befoulment* “the act of making dirty or foul” [Hanks, 2009].

ЛСГ розвитку складається з синонімічного ряду *evolvment* “the act of developing or causing to develop gradually” [Hanks, 2009], *betterment* “improvement that is made to something, especially to a property, area” [Hanks, 2009], *development* “the process in which someone or something grows or changes and becomes more advanced” [Walter, 2003], *enrichment* “the act or process of improving the quality or power of something by adding something else” [Hanks, 2009], *advancement* “the process of improving your career” [Walter, 2003], *preferment* “the act of promoting or advancing to a higher position, office” [Walter, 2003], *maturity* “the process of making mature; the act of ripening as fruit or cheese” [Hanks, 2009], *improvement* “the process of making something better or of getting better” [Hanks, 2009], *enlightenment* “the act or means of enlightening or the state of being enlightened” [Hanks, 2009], *upliftment* з прямим значенням “the act, process, or result of lifting up” [Hanks, 2009] та з переносним “the act or process of bettering moral, social, or cultural conditions, etc.” [Hanks, 2009], *enhancement* “the process of improving the quality, amount, or strength of something” [Hanks, 2009].

Пари слів є антонімічними: *improvement* – *debasement* “the action of reducing the quality or value of something” [Hanks, 2009], *evolvment* – *devolvment* “the act of changing gradually for the worse; the process of declining” [Hanks, 2009], *development* – *impediment* “something that makes progress, movement, or achieving something difficult or impossible” [Walter, 2003], *enrichment* – *impoverishment* “the act of making someone very poor” [Hanks, 2009], *enhancement* – *impairment* “the act of spoiling something or making it weaker so that it is less effective” [Hanks, 2009].

ЛСГ досягнення складається зі слів *accomplishment* “something that is successful, or that is achieved after a lot of work or effort” [Hanks, 2009], *attainment* “an achievement or the act of achieving” [Walter, 2003], *acquisition* “the act of acquiring, esp. the gaining of knowledge or mental attributes” [Hanks, 2009], *achievement* “the act of achieving something or of achieving things generally” [Hanks, 2009], *fulfillment* “the fact of doing something that is necessary or something that someone has wanted or promised to do” [Hanks, 2009], *obtainment* “the act of coming into possession of or getting, acquiring, as through an effort or by a request” [Hanks, 2009], *procurement* “the process of getting supplies” [Walter, 2003], *furnishment* “the act of furnishing; the quality of being furnished” [Hanks, 2009], *overachievement* “an excessive or unusually high level of achievement” [Perrault, 2008], які складають синонімічний ряд. Виокремлено антонімічні пари *fulfillment* – *nonfulfillment* “the failure to do something that someone wanted you to do or that you promised to do” [Perrault, 2008], *attainment* – *nonachievement*

“lack of achievement; failure to achieve a desired end or aim” [Walter, 2003], *achievement – disappointment* “something or someone that is not what you were hoping it would be” [Walter, 2003].

ЛСГ харчування складається з синонімів *cloyment* “the state of being satiated; surfeiting” [Hanks, 2009], *nourishment* “food that you need to grow and stay healthy” [Walter, 2003], *engorgement* “eating ravenously or greedily” [Hanks, 2009], *devourment* “the act of devouring” [Hanks, 2009]. Антонімічна пара *nourishment – famishment* “the act of making or the state of being very hungry; making or becoming weak from hunger” [Hanks, 2009], *engorgement – appetizement* “appetite or hunger” [Hanks, 2009], *engorgement – undernourishment* “the condition of not eating enough food to continue to be in good health” [Perrault, 2008].

ЛСГ наділення владою складається з синонімічного ряду *overcommitment* “excessive commitment” [Hanks, 2009], *conferment* “the act of giving an official title, honour, or advantage to someone” [Hanks, 2009], *enablement* “the process of providing (someone) with adequate power, means, opportunity, or authority (to do something)” [Walter, 2003], *empowerment* “the giving or delegation of power or authority; authorization” [Hanks, 2009], *entrustment* “the process of investing or charging (with a duty, responsibility)” [Hanks, 2009], *enthronement* “the act of putting a king, queen, etc. through the ceremony of sitting on a throne” [Walter, 2003], *aggrandizement* “an increase in power or importance” [Hanks, 2009], *self-aggrandizement* “the act of increasing one’s own power, importance, etc, esp in an aggressive or ruthless manner” [Walter, 2003], *ennoblement* “the act of making noble, honourable, or excellent” [Walter, 2003].

Антонімічні пари *aggrandizement – abasement* “the act of making someone seem less important or less deserving of respect” [Hanks, 2009], *ennoblement – diminishment* “the act of reducing the authority, status” [Hanks, 2009], *enthronement – dethronement* “the act of removing from a throne or depriving of any high position or title” [Hanks, 2009], *empowerment – impeachment* “the impeaching of a public official before an appropriate tribunal” [Walter, 2003], *enablement – disenfranchisement* “a feeling in a person or group of having no power or opportunities” [Hanks, 2009].

ЛСП почуттів (Таблиця 2) складається з ЛСГ здивування та ЛСГ задоволення, які нараховують 10 слів. До складу ЛСП входять R-слова R_2R_1O , R_2R_3O , $R_2R_2O \vee R_2R_1O \vee R_2R_3O$, $R_2R_1R_1O$, $R_2R_1R_1O \vee R_2R_2O$, $R_2R_2R_2O \vee R_2R_1R_2O$.

Таблиця 2

Словотвірний ряд слів ЛСП почуттів

R=ряд	L=ряд
R_2R_1O	<i>wonderment, enchantment, resentment</i>
R_2R_3O	<i>sentiment</i>
R_2R_2O (R_2R_1O) (R_2R_3O)	<i>contentment</i>
$R_2R_1R_1O$	<i>repinement</i>
$R_2R_1R_1O$ (R_2R_2O)	<i>amazement, disgruntlement, enjoyment</i>
$R_2R_2R_2O$ ($R_2R_1R_2O$)	<i>disillusionment</i>

ЛСП почуттів представлено гіперонімом *sentiment* “a complex combination of feelings and opinions as a basis for action or judgment” [Walter, 2003].

ЛСГ здивування складається з синонімічного ряду *enchantment* “a feeling of great pleasure and attraction, especially because something is very beautiful” [Hanks, 2009], *amazement* “extreme surprise” [Hanks, 2009], *wonderment* “great and pleasant surprise” [Hanks, 2009]. Антонімічні пари *amazement – disappointment* “the feeling of being disappointed” [Hanks, 2009], *enchantment disenchantment* “a state of disappointment or disillusionment” [Hanks, 2009], *wonderment – disillusionment* “a feeling of being disappointed or unhappy” [Hanks, 2009].

ЛСГ задоволення складається з синонімічного ряду слів *contentment* “the state, quality, or fact of being contented” [Hanks, 2009], *enjoyment* “the feeling of pleasure and satisfaction” [Hanks, 2009], *fulfillment* “a feeling of satisfaction” [Hanks, 2009]. Антонімічні пари *contentment* – *repinement* “the act of repining; discontentment” [Hanks, 2009], *enjoyment* – *disgruntlement* “making sulky or discontented” [Hanks, 2009], *fulfillment* – *resentment* “a feeling of displeasure and indignation, from a sense of being injured or offended” [Hanks, 2009].

ЛСП позбавлення волі (Таблиця 3) складається з 21 слова, які представлені у двох ЛСГ – ув’язнення та покарання. Це поле складається з R-структур R_2R_1O , $R_2R_2O \vee R_2R_1O$, $R_2R_2O \vee R_2R_1R_1O$, $R_2R_1R_1O$, $R_2R_1R_2O$, $R_2R_2R_1R_2O \vee R_2R_1R_1R_2O$, що відповідають 21 L=слову.

Таблиця 3

Словотвірний ряд слів ЛСП позбавлення волі

R=ряд	L=ряд
R_2R_1O	<i>appeachment, accusation, amerciamment, denouncement, remandment, internment, affranchisement, punishment, chastisement</i>
R_2R_2O ($\bar{R}_2\bar{R}_1O$)	<i>confinement, remittance, enthrallment</i>
R_2R_2O ($\bar{R}_2\bar{R}_1R_1O$)	<i>impoundment, abetment, enslavement, imprisonment</i>
$R_2R_1R_1O$	<i>immurement, chastenment, enfranchisement</i>
$R_2R_1R_2O$	<i>Encouragement</i>
$R_2R_1R_1R_2O$ ($\bar{R}_2\bar{R}_1\bar{R}_1\bar{R}_2O$)	<i>Disenfranchisement</i>

До ЛСГ ув’язнення належать слова, які складають синонімічний ряд *remandment* “sending of a prisoner or accused person back into custody (or sometimes admitting him or her to bail) to await trial or continuation of his or her trial” [Walter, 2003], *imprisonment* “the act of putting someone in prison or the condition of being kept in prison” [Hanks, 2009], *confinement* “the situation in which a person or animal is kept somewhere, usually by force” [Hanks, 2009], *internment* “the act of putting someone in prison for political or military reasons, especially during a war” [Hanks, 2009], *impoundment* “the act of impounding” [Hanks, 2009], *immurement* “the act of enclosing within or as if within walls” [Hanks, 2009], а також наявне метафоричне значення “the act of shutting (oneself) away from society” [Hanks, 2009], *enthrallment* “the act of enslaving” [Hanks, 2009], *enslavement* “the act of making a slave of someone” [Hanks, 2009], *disenfranchisement* “the action of taking away the right to vote from a person or group” [Hanks, 2009].

Антонімічні пари *enslavement* – *enfranchisement* “the fact of giving a person or group of people the right to vote in elections” [Hanks, 2009], *enthrallment* – *self-government* “the control of a country or an area by the people living there, or the control of an organization by a group of people independent of central or local government” [Walter, 2003], *confinement* – *affranchisement* “the act of releasing from servitude or an obligation” [Hanks, 2009], *fulfillment* “a feeling of satisfaction” [Hanks, 2009].

ЛСГ покарання складається з синонімів *accusation* “a charge or accusation of wrongdoing or crime” [Walter, 2003], *denouncement* “the act of accusing publicly” [Hanks, 2009], *appeachment* “an accusation or criminal charge” [Hanks, 2009], *amerciamment* “the act of punishing by a fine” [Walter, 2003], *chastisement* “a severe criticism or punishment” [Walter, 2003]. Антонімічні пари *accusation* – *remittance* “remission; pardon; forgiveness” [Hanks, 2009], *denouncement* – *encouragement* “an encouraging or being encouraged” [Hanks, 2009], *amerciamment* – *abetment* “the act of assisting or encouraging, esp in crime or wrongdoing” [Hanks, 2009].

Детальний розгляд значень слів із суфіксом *-ment*, з яких складаються три ЛСП, дозволив прослідкувати міжпольові зв’язки. Наприклад, слово *fulfillment* зі значенням “a feeling of satisfaction” належить до ЛСП почуттів, а у значенні “the act of doing smth. that you have promised or intended to do” [Hanks, 2009] слово входить до складу ЛСГ досягнення, яка входить до ЛСП дії покращення. Слово *enthrallment* належить до двох ЛСП: у значенні “the act of enslaving” – до ЛСП покарання, а у значенні “the state of being fascinated” – до ЛСП по-

чуттів. ЛСП позбавлення волі перетинається з ЛСП дії покращення завдяки багатозначності слова *disenfranchisement*, яке у значенні “the action of taking away the right to vote from a person or group” [Walter, 2003] належить до ЛСГ ув’язнення ЛСП позбавлення волі, а у значенні “a feeling in a person or group of having no power or opportunities” [Walter, 2003] – до ЛСГ наділення владою ЛСП дії покращення. Приналежність одного слова до різних ЛСП свідчить про багатозначність англійських слів із суфіксом *-ment*. На прикладі 91 слова продемонстровано можливість їх об’єднання у три лексико-семантичні поля, між якими існує зв’язок. Це свідчить про те, що усі існуючі слова із суфіксом *-ment* можуть бути систематизовані у лексико-семантичні поля, що буде доречним, наприклад, при укладанні різних словників англійської мови. Варіативність слів виявляється завдяки різноманіттю R-структур, за якими вони утворюються. Так, наприклад, слово *overachievement* може утворюватись або за структурою $R_2R_1R_1O$ ($achieve_v \rightarrow overachieve_v \rightarrow overachievement_n$) або $R_2R_2R_1O$ ($achieve_v \rightarrow achievement_n \rightarrow overachievement_n$).

Отже, проаналізовано три ЛСП слів із суфіксом *-ment*, які загалом нараховують одинадцять ЛСГ. Продемонстровано не тільки парадигматичні відношення в межах кожного поля завдяки виокремленню синонімічних рядів та антонімічних пар, але й міжпольові зв’язки через різні значення слів, що свідчить про багатозначність досліджуваних слів. Словотвірні ряди слів у трьох ЛСП представлені шістнадцятьма R-структурами. Різноманіття R-структур дозволяє зробити висновок про варіативність слів із суфіксом *-ment*, а також про те, що слова можуть утворюватися не лише від дієслова, але й від іменників та прикметників, наприклад, слово *contentment* може походити як від дієслова (R_2R_1O $content_v \rightarrow contentment_n$), так і від іменника (R_2R_2O $content_n \rightarrow contentment_n$). Міжпольові зв’язки у трьох ЛСП слугують підставою стверджувати, що всі слова з суфіксом *-ment* можуть бути об’єднані у ЛСП. Практична значущість такої систематизації слів може бути доречною під час укладання різних словників англійської мови. Отже, перспектива подальшого дослідження полягає в об’єднанні усіх слів із суфіксом *-ment* у лексико-семантичні поля та створення словника R-слів та L-слів.

Умовні скорочення

ЛСП – лексико-семантичне поле; ЛСГ – лексико-семантична група

Список використаної літератури

- Бондарко, А. (2001). *Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии*. Москва: Эдиториал УРСС.
- Караулов, Ю. (1976). *Общая и русская идеография*. Москва: Наука.
- Карпіловська, Є. (1990). *Конструювання складних словотворчих одиниць*. Київ: Наукова думка.
- Клименко, Н. (1973). *Система афіксального словотворення сучасної української мови*. Київ: Наукова думка.
- Ковалів, Ю.І. (Ред.). (2007). *Літературознавча енциклопедія* (Т. 2, с. 376-377). Київ: Академія.
- Кочерган, М. (1996). Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження. *Мовознавство*, 2 (3), 3-11.
- Столярова, Л. (2003). *Базовый словарь лингвистических терминов*. Киев: Издательство ГАРККИ.
- Уфимцева, А. (1962). *Опыт изучения лексики как системы*. Москва: Издательство АН СССР.
- Филин, Ф. (1982). О лексико-семантических группах слов. *Очерки по теории языкознания*, 8, 227-239.
- Шаумян, С.К., Соболева, П.А. (1968). *Основания порождающей грамматики русского языка. Введение в генотипические структуры*. Москва: Наука.
- Шепель, Ю. (2006). *Словообразовательный ряд в системе словообразования*. Днепрпетровск: Наука и образование.
- Шепель, Ю. (2011). Словообразовательный ряд как объект изучения лексического состава языка. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії*, 6, 129-136.

Шепель, Ю. (2013). *Адъективные словообразовательные ряды русского языка. Словообразовательный ряд и его роль в системной организации лексики*. Днепропетровск: Белая Е.А.

Щур, Г. (1974). *Теории поля в лингвистике*. Москва: Наука.

Hanks, P. (Ed.). (2009). *Collins Dictionary of the English Language*. Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/>.

Perrault, S.J. (Ed.). (2008). *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary*. Retrieved from <https://www.learnersdictionary.com/>.

Porzig, W. (1934). Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen. *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur*, 58, 70-97.

Trier, J. (1931). *Der Deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes Hdlb: die Geschichte eines Sprachlichen feldes*. Heidelberg: C. Winter.

Walter, E. (Ed.). (2003). *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/>.

LEXICAL-SEMANTIC FIELDS OF WORD-FORMATION ROWS WITH THE SUFFIX *-MENT*

Olena O. Dotsenko, Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

e-mail: edots@ukr.net

DOI: 10.32342/2523-4463-2022-1-23-11

Key words: *a word-formation row, the applicative generative model, R=row, L=row, a lexical-semantic field, a synonymic row, an antonymic pair.*

The article outlines three lexical-semantic fields of word-formation rows with the suffix *-ment*. The aim of the paper is to investigate three lexical-semantic fields which consist of the lexical-semantic field denoting improvement, confinement and feelings. To achieve this aim, the following tasks should be completed such as investigating motivation relations in derived words with the suffix *-ment* and analyzing their structure with the help of the applicative generative model. The methods of componential and comparative analysis and the relator language of the applicative generative model were applied for fulfilling the above-mentioned tasks. To build word-formation rows, the words are segmented according to their motivation relations. Etymological aspect is not taken into account. Every field consists of lexical-semantic groups. The lexical-semantic field denoting the action of improvement consists of fifty-eight words, which are classified into seven lexical-semantic groups. This field is represented by thirteen R-structures. The lexical-semantic field of feelings includes two lexical-semantic groups which contain six R-structures. The lexical-semantic field of confinement includes twenty-one words represented by six R-structures. Paradigmatic relations in lexical-semantic groups were analyzed in order to illustrate interfiled connections. Synonymic rows and antonymic pairs in lexical-semantic groups and hyperonyms distinguished in lexical-semantic fields prove paradigmatic relations. Lexical-semantic fields consist of nouns because the suffix *-ment* generates, mainly, *nomina actionis*. The term word-formation row is described in the paper as this notion which is a complex unit of word-formation hasn't been studied thoroughly yet. The word-formation row in every lexical-semantic field is highlighted in the article. The more lexical-semantic groups comprise the lexical-semantic field, the more R-structures the word-formation row has in a lexical-semantic field. Besides, this fact proves that English words with the suffix *-ment* are polysemous and variable. The polysemy of these words is illustrated via interfiled connections, e.g., the word fulfillment with the meaning "a feeling of satisfaction" belongs to the lexical-semantic field of feelings, and with the meaning "the act of doing smth. that you have promised or intended to do" this word can be involved in the lexical-semantic group of achievement which belongs to the lexical-semantic field of improvement. The relator language of the applicative generative model is used to investigate R-structure of English words with the suffix *-ment*. This analysis helps to create word-formation rows. R=rows of artificial language and L=rows of natural language are described. The research results lead to the conclusion that three lexical-semantic fields can be characterized by polysemous character of English words with the suffix *-ment* which are represented by interfiled connections. The variety of R-structures comprising word-formation rows shows the variability of the investigated words and proves the idea that words may be derived not only from verbs but also nouns and adjectives. Interfield connections in three lexical-semantic fields demonstrate that all words with the suffix *-ment* can be grouped into lexical-semantic

fields. It can be useful and significant for linguists to create different English dictionaries. So, the aim of the further study is to arrange all existing words with the suffix -ment into lexical-semantic fields and make an attempt to create the dictionary of R-words and L=words with the suffix -ment.

References

- Bondarko, A.V. (2001). *Pryntsypy funktsyonalnoi hrammatyky y voprosy aspektolohyy* [Principles of Functional Grammar and Questions of Aspecology]. Moscow, Edytoryal URSS Publ., 208 p.
- Fylyn, F.P. (1982). O leksyko-semantycheskykh hruppakh slov [About lexical-semantic group of words]. *Ocherki po teorii yazykoznavniya* [Reviews of linguistics theory], vol. 8, pp. 227-239.
- Hanks, P. (ed.). (2009). *Collins Dictionary of the English Language*. Available at: <https://www.collinsdictionary.com/> (Accessed 10.05.2022).
- Karaulov, Yu.N. (1976). *Obshchaia y rusaskaia ydeohrafiya* [General and Russian Ideography]. Moscow, Nauka Publ., 356 p.
- Karpilovska, Ye.A. (1990). *Konstruiuvannia skladnykh slovotvorchykh odynyts* [Creating Complex Word-Formation Units]. Kyiv, Naukova dumka Publ., 191 p.
- Klymenko, N.F. (1973). *Systema afikslnoho slovotvorennia suchasnoi ukrainskoi movy* [The System of Affix Word-Formation in Modern Ukrainian Language]. Kyiv, Naukova dumka Publ., 186 p.
- Kocherhan, M.P. (1996). *Zistavna leksychna semantyka: problemy i metody doslidzhennia* [Comparative lexical semantics: problems and methods of research]. *Movoznavstvo* [Linguistics], vol. 2, issue 3, pp. 3-11.
- Kovaliv, Yu.I. (ed.). (2007). *Literaturoznavcha entsyklopediia* [Literary Encyclopedia], Kyiv, Akademiya Publ., vol. 2, pp. 376-377.
- Perrault, S.J. (ed.). (2008). *Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary*. Available at: <https://www.learnersdictionary.com/> (Accessed 10.05.2022).
- Porzig, W. (1934). *Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen* [Essential relationships of meaning]. *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur* [Contributions to the History of the German Language and Literature], vol. 58, pp. 70-97.
- Schiur, G.S. (1974). *Teorii polya v lingvistike* [Field Theory in Linguistics]. Moscow, Nauka Publ., 256 p.
- Shaumian, S.K., Soboleva, P.A. (1968). *Osnovaniya porozhdaiushchei hrammatyky rusckoho yazyka. Vvedeniye v henotypicheskiye struktury* [Basics of Generative Grammar of the Russian Language. Introduction to Genotypic Structures]. Moscow, Nauka Publ., 372 p.
- Shepel, Yu.A. (2006). *Slovoobrazovatelnyi riad v systeme slovoobrazovaniya*. [Word-formation Row in Word-Formation System]. Dnepropetrovsk, Nauka y obrazovanye Publ., 304 p.
- Shepel, Yu.A. (2011). *Slovoobrazovatelnyi riad kak obyekt yzucheniya leksycheskoho sostava yazyka* [Word-formation row as an object for studying lexical composition of a language]. *Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Filolohichni studii* [Scientific Bulletin of Kryvyi Rih pedagogical university. Philological Studies], vol. 6, pp. 129-136.
- Shepel, Yu. A. (2013). *Adektyvnye slovoobrazovatelnye riady rusckoho yazyka. Slovoobrazovatelnyi riad y eho rol v systemnoi orhanyzatsyy leksyky* [Adjectival Word-Formation Rows in the Russian Language. Word-Formation Row and Its Role in Systematic Lexic Organization]. Dnepropetrovsk, Belaia E.A. Publ., 240 p.
- Stoliarova, L.P. (2003). *Bazovyi slovar lynchvystycheskykh termynov* [General Dictionary of Linguistics Terms]. Kyiv, Izdatelstvo GARKKI Publ., 192 p.
- Trier, J. (1931). *Der Deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes Hdlb: die Geschichte eines Sprachlichen feldes* [German Vocabulary in the Field of the Meaning of Mind: the History of the Language Field]. Heidelberg, C. Winter Publ., 347 p.
- Ufymtseva, A.A. (1962). *Opyt yzucheniya leksyky kak systemy* [Experience of Studying Lexis as a System]. Moscow, Yzdatelstvo AN USSR Publ., 288 p.
- Walter, E. (Ed.). (2003). *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/> (Accessed 10.05.2022).

Одержано 2.03.2022.